

Europski ombudsman

Višejezičnost u institucijama EU-a

Izvješće o javnom savjetovanju

Napomena: stavovi izraženi u ovom izvješću odražavaju doprinose javnom savjetovanju i ne bi ih trebalo smatrati stavovima Europskog ombudsmana.

veljače 2019.

HR

1. Uvod

U srpnju 2018. ombudsmanica je pokrenula javno savjetovanje o upotrebi jezika u institucijama, tijelima, uredima i agencijama EU-a („tijela EU-a”).

Savjetovanjem se nastojalo promicati raspravu o tom pitanju, imajući na umu potrebu za usklađivanjem poštovanja jezične raznolikosti i pružanja potpore jezičnoj raznolikosti uz administrativna i proračunska ograničenja. Obuhvaćalo je četiri glavna pitanja:

- I. pravila i prakse
- II. upotrebu jezika na internetskim stranicama
- III. upotrebu jezika u okviru javnih savjetovanja i
- IV. potrebu za novim zakonodavstvom, troškove prevođenja i potencijal strojnog prevođenja.

Ombudsmanica je zaprimila **286 odgovora**. Neki su ispitanici odgovorili samo na neka od postavljenih pitanja.

Tri su odgovora dostavile države članice, dva agencije EU-a, jedan jedno regionalno tijelo, 33 nevladine organizacije ili udruženja te 247 pojedinci (vidjeti Prilog).

Ombudsmanica je zaprimila odgovore **na 19 službenih jezika EU-a**, konkretno na francuskom (95), engleskom (57), talijanskom (32), španjolskom (25), njemačkom (21), nizozemskom (18), slovačkom (14), mađarskom (3), poljskom (3), portugalskom (3), irskom (2), švedskom (2), češkom (2), bugarskom (1), hrvatskom (1), danskom (1), finskom (1), grčkom (1) i rumunjskom (1). Jedan je odgovor dostavljen na latinskom, jedan na esperantu i jedan na katalonskom.

2. Sažetak

- Višejezičnost ima veliku podršku.
- Jezična ograničenja mogu se dopustiti u određenim okolnostima, ali trebalo bi ih obrazložiti u jezičnoj politici objavljenoj na internetskim stranicama svih tijela EU-a. Ta bi politika trebala biti dostupna na svim službenim jezicima EU-a.
- Politika osiguravanja „prijevoda na zahtjev” koristan je zaštitni mehanizam.
- Internetske stranice tijela EU-a trebale bi, barem u određenoj mjeri, biti dostupne na svim službenim jezicima EU-a.

- Ako potpuna višejezičnost nije izvediva, objavljivanje sažetaka ključnih pitanja na svim službenim jezicima ili na više njih općenito se smatra dobrim kompromisom.
- Opće je pravilo da javna savjetovanja zbog svoje prirode budu dostupna na što više službenih jezika EU-a.
- Moglo bi biti korisno iskoristiti potencijal strojnog prevođenja, barem kao pomoćnog sredstva za prevoditelje.

3. Odgovori

I. Pravila i prakse u pogledu jezičnih ograničenja

Nedostatak transparentnosti (prvo pitanje)

Način na koji različiti dijelovi administracije EU-a čine informacije dostupnima na različitim službenim jezicima EU-a nije transparentan (i postoji malo službenih pravila). U to se ubrajaju, primjerice, kriteriji koji se upotrebljavaju prilikom donošenja odluke o tome kojim se jezicima koristiti u određenim kontekstima. Na koji se način te razlike mogu ukloniti? Ako postoje, koji se dodatni kriteriji trebaju primjenjivati?

Velika većina ispitanika trenutačni nedostatak transparentnosti smatra **nepoželjnim** jer dovodi do arbitrarnosti, nedosljednosti i diskriminacije. **Trebalo bi uvesti pravila** za ispunjavanje praznina. Mišljenja o sadržaju tih pravila (drugo pitanje) i njihovu obliku (osmo pitanje) razlikuju se.

Brojni ispitanici upućuju na načela **jezične raznolikosti i ravnopravnosti jezikâ**. Napominju da je jezik ključan dio identiteta građana. Jezične prepreke otežavaju sudjelovanje građana u raspravama i donošenju odluka na razini EU-a. Postoji zabrinutost da jezična ograničenja omogućuju povlašteni pristup određenim državama članicama, građanima i gospodarskim subjektima te smanjuju sveukupni legitimitet EU-a.

Brojni su ispitanici napomenuli da je pristup građana informacijama na jeziku koji razumiju ključan za **osiguravanje povjerenja i pouzdanja u javne službe EU-a** i za **borbu protiv sumnjičavosti, nezainteresiranosti i euroskepticizma**.

Tri modela jezične politike

Ispitanici su predložili tri općenita modela jezične politike za tijela EU-a:

1. Ograničena višejezičnost

Većina ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje (njih 102) podržava oblik ograničene višejezičnosti. Smatraju da informacije uvijek moraju biti dostupne **na barem tri do pet najčešće upotrebljivanih službenih jezika** (engleskom, francuskom, njemačkom, ako je moguće, talijanskom, španjolskom). Drugi službeni

jezici trebali bi se upotrebljavati samo ako su ispunjeni određeni kriteriji. Sljedeće **informacije trebale bi uvijek biti dostupne na svim službenim jezicima:**

- dokumenti/informacije s važnim financijskim učinkom za građane i MSP-ove, kao što su Erasmus+, obavijesti o slobodnim radnim mjestima, pozivi na nadmetanje ili smjernice za projekte EU-a
- informacije koje posebno utječu na živote građana, primjerice na obrazovanje, zdravlje, prava građana i socijalnu sigurnost
- dokumenti kojima se stvaraju prava i obveze za građane
- javna savjetovanja
- određena priopćenja za tisak.

Navedeni su sljedeći **dodatni kriteriji:**

- ako se informacije/dokumenti konkretno odnose na određenu državu članicu ili skupinu građana ili se njima obraća u informacijama/dokumentima, trebali bi biti dostupni na službenom jeziku (ili više njih) predmetne države članice ili skupine građana
- jezična ograničenja mogu biti opravdana u slučaju određenih specijaliziranih područja, kao što su znanstvena istraživanja
- trebalo bi uzeti u obzir hitnost objave i političku važnost informacija
- kad je riječ o decentraliziranim tijelima EU-a, trebalo bi uzeti u obzir jezik države članice domaćina.

2. Neograničena višejezičnost

Osamnaest ispitanika podržava apsolutnu višejezičnost, pri čemu bi se svi službeni jezici EU-a trebali upotrebljavati cijelo vrijeme, a svi prijevodi trebali bi biti istodobno raspoloživi.

3. „Lingua franca” kao rješenje

Četrdeset i šest ispitanika založilo se za zajednički jezik koji govore svi građani EU-a. Dva su pristupa: četiri ispitanika najboljim izborom smatraju jedan od trenutanih radnih jezika (engleski). Njih 41 strogi su pobornici upotrebe zajedničkog, ali *neutralnog* jezika, kao što je esperanto.

Praćenje višejezičnosti

Nekoliko ispitanika predložilo je mehanizme za praćenje usklađenosti tijela EU-a s politikom višejezičnosti. Ti prijedlozi uključuju sljedeće:

- uspostavljanje „opservatorija višejezičnosti” koji će stalno pratiti pitanje višejezičnosti

- uspostavljanje „zagovornika višejezičnosti“, osobe nalik ombudsmanu specijalizirane za višejezičnost, ili revizorskog tijela s ovlastima za izricanje kazni u slučaju neusklađenosti
- statističke podatke o upotrebi jezika u tijelima EU-a radi povećanja transparentnosti.

Jezična politika (drugo pitanje)

Treba li svaka institucija EU-a imati jezičnu politiku i, ako treba, što se njome treba obuhvatiti? Treba li takve jezične politike objavljivati na internetskim stranicama institucija? Koliko bi takva politika trebala biti detaljna s obzirom na specifične slučajeve u kojima je izbor jezika ograničen?

Poželjnost jezične politike

Većina ispitanika (njih 175) podržava oblikovanje jezične politike. Mišljenja se razlikuju kad je riječ o tome bi li ta politika trebala obuhvaćati sva tijela EU-a ili biti posebna za svako tijelo. Ističu se tri glavne mogućnosti:

1. **Jedna zajednička politika:** pedeset i dva ispitanika smatraju da bi jedna zajednička politika pridonijela poticanju transparentnosti i jasnoće kad je riječ o upotrebi jezika u svim tijelima EU-a. Razlikuju se mišljenja o tome treba li ona obuhvaćati agencije EU-a.
2. **Jedna zajednička politika, prilagođena svakom tijelu EU-a:** druga je mogućnost (17 ispitanika) zajednička politika kojom bi se utvrdila osnovna načela upotrebe jezika primjenjiva na sva tijela EU-a. Ta bi se zajednička politika zatim prilagodila konkretnim zadacima i uložila svakog tijela EU-a.
3. **Odvojene politike:** zbog znatnih razlika u pogledu uloga i funkcija različitih tijela EU-a, zajednička jezična politika ne bi bila praktična (sedam ispitanika).

Objavljivanje jezične politike

Ispitanici se slažu s time da bi se jezična politika trebala objaviti na internetskim stranicama tijela EU-a i da bi trebala biti dostupna na svim službenim jezicima EU-a. Dvadeset ispitanika smatra da bi bilo korisno na internetske stranice uvesti funkcionalnost ostavljanja primjedbi na jezičnu politiku, čime bi se javnosti omogućilo pružanje povratnih informacija o sadržaju i provedbi politike.

Razina detalja u jezičnoj politici

Ispitanici se općenito slažu s time da bi se u jezičnoj politici trebalo utvrditi koje jezike upotrebljavaju tijela EU-a u kojim situacijama. Građani bi je trebali moći lako razumjeti.

Kad je riječ o razini detalja:

- Neki od ispitanika prednost daju **(iznimno) detaljnoj jezičnoj politici**, u kojoj se ograničenja obrazlažu na temelju jasnih kriterija. Time bi se **izbjegla arbitrarnost**.
- Drugi ispitanici prednost daju **općenitijoj i fleksibilnijoj jezičnoj politici** u kojoj se utvrđuju **osnovna načela** za situacije u kojima se upotreba jezika može ograničiti, kao i razlozi za ograničenje. Jezična politika trebala bi biti sažeta, dosljedna i logična. Međutim, kako bi je se moglo **primjenjivati**, njome bi se trebala omogućivati fleksibilnost i procjena svakog pojedinog slučaja.

Prijevodi na zahtjev (treće pitanje)

Treba li svaka institucija imati politiku koja bi se odnosila na okolnosti u kojima institucija može prevesti informacije ili dokumente na zahtjev? Ako treba, na koji se način ta politika može oblikovati kako bi se izbjegli nerazmjerni troškovi?

Da ili ne?

Da: stotinu i četrnaest ispitanika izjavljuje da bi trebala postojati politika za osiguravanje prijevoda na zahtjev kako bi se zajamčio pristup građana informacijama. Takva bi politika trebala biti dio (zajedničke) jezične politike.

Ne: trideset i jedan ispitanik izjavljuje da tijela EU-a ne bi trebala imati politiku osiguravanja prijevoda na zahtjev, a razlozi su različiti:

- prijevodi na zahtjev nepotrebni su ako su jezična ograničenja propisno obrazložena u detaljnoj jezičnoj politici
- postoji rizik od toga da bi neki podnositelji zahtjeva mogli zloupotrijebiti tu mogućnost
- previše su skupi
- jedan od ispitanika, Europska agencija za kemikalije, zabrinut je da bi pravo na zaprimanje prijevoda na zahtjev moglo onemogućiti agenciju u ispunjavanju njezinih zakonskih rokova.

Izbjegavanje nerazmjernih troškova

Skupina ispitanika smatra da politika osiguravanja prijevoda na zahtjev ne bi uključivala „nerazmjerne troškove”. Jedan od ispitanika to stajalište opravdava sljedećom izjavom: „[t]o je cijena demokracije. Cijena demokracije nikad nije previsoka”.

Drugi ispitanici predlažu uvođenje sljedećih **mjera za izbjegavanje nerazmjernih troškova** (vidjeti i odgovore na deveto pitanje):

- osiguravanje prijevoda na zahtjev samo u slučaju **važnih dokumenata** (kao što su oni koji se odnose na prava građana) ili **dokumenata koji ostaju na snazi barem jednu godinu**

- osiguravanje prijevoda na zahtjev samo **ako podnositelj zahtjeva može dokazati potrebu za time**¹
- osiguravanje (redigiranih) **strojnih prijevoda**, ako je moguće uz izjavu o odricanju odgovornosti
- racionaliziranje sredstava stvaranjem **zajedničkog skupa sredstava za sva tijela EU-a**, na primjer u obliku središnje službe za prevođenje
- smanjenje mogućnosti **zloupotrebe**, na primjer omogućujući tijelima EU-a da odbiju određene vrste zahtjeva
- odvajanje **posebnog proračuna** namijenjenog osiguravanju prijevoda na zahtjev
- osiguravanje prijevoda samo **u digitalnom obliku**
- upotreba **neutralnog zajedničkog jezika** radi smanjenja troškova prijevoda
- uvođenje „**modela peticije**“, pri čemu bi se dokument prevodio samo ako znatan broj osoba zatraži njegov prijevod
- povjeravanje zadatka osiguravanja prijevoda na zahtjev **predstavništvima EU-a u različitim državama članicama EU-a**
- troškove prijevoda naplatiti **relevantnim državama članicama EU-a**
- **provjera je li prijevod već dostupan u određenoj državi članici**, na primjer uvođenjem „*zajedničke platforme za prijevode*“ radi jednostavnije razmjene informacija između nacionalnih centara za prevođenje
- **sažeti** dokumente i informacije dostupne na internetu.

Ispitanici imaju **različite stavove o tome treba li naplaćivati** prijevode na zahtjev. Zagovornici naplaćivanja tvrde da bi takve naknade pokrile troškove prijevoda i spriječile zloupotrebu podnošenja zahtjeva. Protivnici smatraju da bi bilo diskriminirajuće tražiti od građana da plate naknadu ako drugi građani mogu pristupiti istim informacijama na svojem materinjem jeziku.

II. Internetske stranice EU-a

Opća načela u pogledu jezika (četvrto pitanje)

Koja bi se opća jezična načela trebala primjenjivati na internetske stranice institucija EU-a? Prema vašem mišljenju, koji bi dijelovi internetskih stranica EU-a posebice trebali biti dostupni na svim ili mnogim jezicima EU-a?

¹ Tu potrebu trebalo bi procjenjivati za svaki pojedini slučaj. Ispitanici navode različite varijante tog uvjeta: podnositelji zahtjeva trebali bi i. navesti razlog, ii. dokazati „legitimni interes“ ili iii. dokazati da dokument nekako utječe na njih.

Ispitanici su podijeljeni kad je riječ o neograničenoj i ograničenoj višejezičnosti u slučaju internetskih stranica EU-a. Jedna skupina ispitanika (njih 81) smatra da bi svi dijelovi internetskih stranica EU-a trebali biti dostupni na svim službenim jezicima kako bi se osigurali demokratski legitimitet i ravnopravnost jezika. Manja skupina ispitanika smatra da bi internetske stranice EU-a trebale biti dostupne barem na engleskom, njemačkom i francuskom te, ako je moguće, drugim jezicima. Još jedna od skupina želi da sve bude na jednom zajedničkom, neutralnom jeziku.

Sedamdeset ispitanika smatra da bi dijelovi internetskih stranica EU-a koji su od interesa za „širu javnost“ trebali biti dostupni na svim službenim jezicima EU-a, na primjer:

- dijelovi „o nama“ u kojima se opisuju rad i svrha tijela EU-a i navode podatci za kontakt
- dijelovi u kojima se navode novosti, priopćenja za tisak i najnovija kretanja
- internetske stranice:
 - o javnom zdravstvu, obrazovanju, gospodarstvu, pravima putnika, sigurnosti hrane, sigurnosti na radu ili građanskim pravima
 - koje sadržavaju informacije o subvencijama, pozivima na nadmetanje i drugim programima nabave ili financiranja
 - o važnim inicijativama politika, pravnim pitanjima i smjernicama o usklađivanju s obvezama u okviru prava EU-a
 - s oglasima za slobodna radna mjesta
 - predsjedništava EU-a.

Za druge dijelove internetskih stranica EU-a koji su namijenjeni određenoj publici može biti opravdana primjena ograničenja u pogledu jezičnog uređenja².

² Jedna je varijanta te zamisli uspostava jezičnog uređenja koje se temelji na razlikovanju glavnih internetskih stranica EU-a (takozvanih internetskih stranica prve razine) i detaljnijih ili više tehničkih internetskih stranica EU-a (internetske stranice druge razine). Unutar te skupine ispitanika razlikuju se stavovi o tome koliko bi se službenih jezika trebalo upotrijebiti za svaku vrstu internetskih stranica. Dva su glavna pristupa, točnije:

- upotreba svih službenih jezika EU-a za glavne internetske stranice EU-a i minimalnog broja jezika za druge, detaljnije ili više tehničke internetske stranice (engleski, francuski, njemački, možda talijanski te možda španjolski) ili prijevod tih internetskih stranica na sve službene jezike s pomoću strojnog prevođenja
- upotreba ograničenog broja službenih jezika EU-a za glavne internetske stranice (engleski, francuski, njemački, možda talijanski te možda španjolski) i manjeg broja jezika (npr. engleski, francuski i njemački ili samo engleski) za detaljnije i više tehničke internetske stranice.

Sažetci na svim službenim jezicima ili mnogima od njih (peto pitanje)

Bi li sažetci o ključnim pitanjima objavljeni na svim ili mnogim službenim jezicima bili korisni?

Gotovo dvije trećine ispitanika smatra da bi sažetci ključnih pitanja objavljeni na svim ili mnogim službenim jezicima bili korisni.

Brojni ispitanici koji podržavaju sažetke smatraju ih dobrim kompromisom. Šezdeset i dva ispitanika smatraju da bi sažetci trebali biti dostupni na svim službenim jezicima EU-a. Neki ispitanici smatraju da bi bilo dovoljno osiguravati sažetke na tri, četiri ili pet najrasprostranjenijih jezika. Drugi ispitanici tvrde da se sažimanjem informacija riskira njihova iskrivljenost i pridonosi diskriminaciji osoba koje imaju pristup samo sažetom tekstu.

Jezična ograničenja (šesto pitanje)

Je li prihvatljivo da u određenim okolnostima materijali budu dostupni na malom broju jezika, a ne na svim službenim jezicima? Ako jest, koje bi kriterije trebalo primijeniti za određivanje načina na koji se ti jezici biraju (primjerice broj stanovnika koji govori određenim jezikom, razina jezične raznolikosti stanovništva itd.)?

Da ili ne?

Da: većina ispitanika (njih 119) koji su odgovorili na to pitanje smatra prihvatljivim u određenim okolnostima i radi pragmatičnosti osiguravati materijale samo na manjem broju jezika. Neki ispitanici navode uvjete, na primjer, da se iznesu jasna obrazloženja ili da se ograničenja kombiniraju s mogućnošću osiguravanja prijevoda na zahtjev.

Ne: osamdeset i četiri ispitanika zagovaraju model neograničene višejezičnosti u kojem se svako jezično ograničenje smatra **diskriminacijom** te je stoga neprihvatljivo.

Kriteriji za odabir jezika

Ispitanici imaju različita mišljenja o kriterijima koje bi trebalo primjenjivati pri odabiru službenih jezika.

Brojni ispitanici najvažnijim kriterijem smatraju **utjecaj i relevantnost informacija za određenu skupinu građana, određene države članice ili širu javnost te njihov interes za te informacije**. Oni smatraju da bi se jezici trebali birati tako da sve uključene strane mogu razumjeti informacije. To bi podrazumijevalo da određeni vrlo specifičan sadržaj, često namijenjen stručnjacima, može biti dostupan samo na ograničenom broju jezika.

Neki ispitanici smatraju da je **broj govornika odabranih jezika** prikladan kriterij, ili na temelju minimalnog postotka europskog stanovništva³ obuhvaćenog

³ Ispitanici upućuju na 60, 75, 80 ili 90 % europskog stanovništva.

odabranim službenim jezicima ili na temelju najrasprostranjenijih jezika. Drugi ispitanici strogo se protive primjeni broja govornika kao kriterija jer bi se tako diskriminirala područja s manjim brojem stanovnika i njihovi jezici.

Neki ispitanici smatraju da prednost treba dati radnim jezicima javnih službi EU-a (za neka tijela EU-a to su engleski, francuski i njemački) ili jezicima koji su službeni u više od jedne države članice.

III. Javna savjetovanja

Politika Komisije (sedmo pitanje)

U travnju 2017. Europska komisija donijela je nova unutarnja pravila kojima je propisano da se dokumenti koji se odnose na javna savjetovanja o „prioritetnim inicijativama” godišnjeg programa rada Komisije objavljuju na svim službenim jezicima EU-a. Sva ostala javna savjetovanja trebaju biti dostupna barem na engleskom, francuskom i njemačkom. Javna savjetovanja za koja postoji „velik javni interes” trebaju biti dostupna na dodatnim jezicima. Nadalje, „stranice za savjetovanja ili njihov sažetak moraju se prevesti na sve službene jezike EU-a”.

Prema vašem mišljenju, je li tom politikom postignuta prava ravnoteža između potrebe za poštovanjem i poticanjem jezične raznolikosti s jedne strane te upravnih i proračunskih ograničenja s druge strane? Radi li se o vrsti politike za koju bi bilo razumno da je donesu i ostale institucije EU-a?

Oko polovine ispitanika (njih 124) izjavljuje da se politikom Komisije **ne postiže odgovarajuća ravnoteža**. Velika većina tih ispitanika smatra da trenutačna politika Komisije **nije dovoljna**, i to zbog sljedećih razloga:

- Brojni ispitanici (njih 50) žale zbog **nejasnog definiranja određenih ključnih pojmova**, kao što su „veliki javni interes”, „dodatni jezici” i „prioritetne inicijative”. To Komisiji omogućuje široka diskrecijska prava i može za posljedicu imati arbitrarno tumačenje politike.
- Velik broj ispitanika (njih 49) smatra da bi javna savjetovanja trebala biti **dostupna na svim službenim jezicima EU-a**. Argument je taj da zbog prirode javnih savjetovanja tijela EU-a moraju osigurati mogućnost ravnopravnog sudjelovanja svih građana. Ograničenja bi se trebala smatrati iznimkom, a ne pravilom.
- Brojni ispitanici (njih 46) ne razumiju zašto bi **engleski, francuski i njemački** trebali imati povlašteni status u javnim savjetovanjima. Takav status dovodi do **neravnopravnosti jezika**.
- Neki ispitanici (njih devetero) smatraju da bi trima osnovnim jezicima trebalo **dodati još službenih jezika (uključujući španjolski i talijanski)**.

- Nekoliko ispitanika (njih šestero) zabrinuto je zbog praktičnih aspekata: Koliko se politika Komisije iz 2017. **primjenjuje u praksi**? U kojem su trenutku tijekom razdoblja savjetovanja **dostupni** različiti **prijevod**i?

Šezdeset i četiri ispitanika smatraju da je jezična politika Komisije iz 2017. u pogledu javnih savjetovanja **primjerena**. Neki tu politiku smatraju važnim prvim korakom i čak predlažu da bi je trebala prihvatiti i druga tijela EU-a. U tom je pogledu jedan ispitanik (Europska agencija za kemikalije) napomenuo da je teško primijeniti identičnu politiku u drugim tijelima jer se javna savjetovanja u organizaciji Komisije mogu razlikovati od onih koja organiziraju druga tijela EU-a i mogu imati drugu ciljnu publiku.

Nekoliko ispitanika (njih petero) smatra da je politika Komisije iz 2017. **preskupa** i da je dovoljno informacije objavljivati samo na engleskom jeziku, ili na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku.

IV. Ostalo

Novo zakonodavstvo EU-a (osmo pitanje)

Jedini primjer određenog zakonodavstva koje se odnosi na to kako se administracija EU-a koristi jezicima potječe iz 1958. kada je bilo šest država članica i četiri službena jezika. Smatrate li da bi u trenutačnim okolnostima novo zakonodavstvo bilo korisno? Ili smatrate da se jezična pitanja najbolje rješavaju izvan detaljnih pravnih okvira?

Većina ispitanika (njih 126) koji su odgovorili na ovo pitanje smatra da bi bilo korisno donijeti novo zakonodavstvo ili provesti reviziju postojeće Uredbe 1/1958. U nekim se odgovorima navodi da bi takvo revidirano zakonodavstvo trebalo učvrstiti višejezičnost detaljnim utvrđivanjem prava građana u pogledu jezika. Neki ispitanici izražavaju rezerve u pogledu svoje tvrdnje napominjući da bi se, iako bi bilo poželjno novo zakonodavstvo, revizijom Uredbe 1/1958 riskiralo otvaranje „Pandorine kutije“.

Ispitanici iznose sljedeće prijedloge za izmjenu Uredbe 1/1958:

- **zahtijevanje** od institucija EU-a, umjesto samo davanja mogućnosti, da donesu interna pravila za upotrebu jezika (članak 6.)
- uključivanje prava na dobivanje prijevoda na zahtjev
- ažuriranje Uredbe 1/1958 kako bi se u nju uključio članak 11. Ugovora o funkcioniranju EU-a kojim se od Komisije zahtijeva da provodi opsežna javna savjetovanja, a od institucija EU-a da održavaju otvoren, transparentan i redovan dijalog s civilnim društvom
- uvođenje neutralnog zajedničkog jezika.

Trideset i četiri ispitanika protive se donošenju novog zakonodavstva ili reviziji Uredbe 1/1958. Smatraju da je Uredba 1/1958 dostatna, aktualna i da

bi trebalo održati ravnopravnost sva 24 službena jezika. Tvrdi da je u pitanju pravilna **provedba** postojećeg zakonodavstva.

Neki ispitanici predlažu rješavanje jezičnih pitanja **izvan detaljnog zakonodavnog okvira**. Iznijeli su nekoliko prijedloga:

- (zajedničke) smjernice koje će donijeti tijela EU-a
- ažuriranje Komunikacije Komisiji o prevođenju kao dijelu procesa donošenja odluka u Komisiji (2016.)
- kodeks ponašanja u pogledu višejezičnosti
- međuinstitucijski dogovor o tome koji su temelji za donošenje vlastite jezične politike svakog tijela EU-a i
- preporuke Europskog ombudsmana.

Troškovi prevođenja (deveto pitanje)

Svako povećanje količine informacija i dokumenata koji se objavljuju na svim jezicima EU-a uključuju dodatne troškove prevođenja. Što predlažete kao način na koji bi se ti dodatni troškovi trebali podmiriti? Iz drugih dijelova proračuna EU-a? Dodatnim namjenskim sredstvima pojedinih uključenih država članica? Nekim drugim sredstvima?

Odgovori na ovo pitanje razlikuju se ovisno o modelu jezične politike za koji se zalažu ispitanici.

Neki ispitanici izjavljuju da troškovi prevođenja nisu prekomjerni i da bi pitanje trebalo preokrenuti: „*Koja je cijena neprevođenja?*” Točnije: „*Prevođenje, odnosno informacije i mogućnost svakog građanina da razumije što se događa, meni se ne čini sekundarnim troškom, već imperativom koji nalaže demokracija u kontekstu u kojem se Uniju često pogrešno shvaća i odbija*” (odgovor podnesen na francuskom jeziku).

Ispitanici su iznijeli **različite prijedloge** za pokrivanje (dodatnih) troškova prevođenja:

- Šezdeset i dva ispitanika smatraju da bi se troškovi prevođenja trebali pokriti **iz općeg proračuna EU-a**. U suprotnome bi trošak prijevoda za manje države članice bio viši od onog većih država članica.
- Neki ispitanici (njih 22) idu još dalje i zahtijevaju da **države članice u kojima se govori jedan od „privilegiranih jezika” plate više** kako bi kompenzirale tu prednost.
- S druge strane, neki ispitanici (njih 24) smatraju da bi **države članice koje žele dodatne prijevode na svoj službeni jezik trebale platiti s tim povezane troškove**.

- Brojni ispitanici iznijeli su prijedloge za **smanjenje troškova prevođenja**:
 - udruživanje sredstava za potrebe prevođenja svih tijela EU-a
 - veće oslanjanje na strojno prevođenje (vidjeti i deseto pitanje)
 - smanjenje količine tekstova
 - poboljšanje kvalitete tekstova
 - eksteralizacija prijevoda vanjskim prevoditeljima
 - poticanje konkurencije među prevoditeljskim agencijama putem transparentnih postupaka nadmetanja
 - smanjenje cijena prijevoda u Prevoditeljskom centru za tijela EU-a kako bi ih se uskladilo s cijenama u privatnom sektoru prevođenja
 - izbjegavanje revizije već prevedenih dokumenata
 - izbjegavanje hitnih situacija
 - suradnja s nacionalnim službama za prevođenje, na primjer stvaranjem zajedničke platforme za prevođenje kako bi se izbjeglo udvostručavanje posla.

Strojno prevođenje (deseto pitanje)

U kojoj se mjeri tehnologija može primjenjivati kako bi se izradili prijevodi s raznih izvornih jezika na razne ciljne jezike EU-a? Imajući na umu mogućnost da „strojni“ prijevodi nisu uvijek u potpunosti točni, bi li to bila prihvatljiva cijena za bržu i jeftiniju objavu prijevoda dokumenata?

Ispitanici smatraju da je postizanje ravnoteže između potencijala strojnog prevođenja i rizika od netočnih prijevoda zahtjevan zadatak: „*Katkad su strojni prijevodi bolji od ničega, ali katkad su i gori.*”

Gotovo polovina ispitanika (njih 134) zalaže se za strojno prevođenje. Iako su jasno poznati trenutačni problemi pri upotrebi strojnog prevođenja, nekoliko ispitanika (njih 17) smatra da bi više resursa trebalo uložiti u **razvoj prijevodnih tehnologija**. Istodobno, većina ispitanika iznosi **uvjete za trenutačnu upotrebu strojnog prevođenja**. Na primjer, strojno prevođenje trebalo bi:

- upotrebljavati samo kao pomoć⁴ ili ako je takve prijevode redigirao ili lektorirao prevoditelj
- izbjegavati za dokumente kod kojih je potrebna preciznost, kao što su pravni ili financijski dokumenti
- upotrebljavati se samo uz izjavu o ograničenju odgovornosti, jasno navodeći da je tekst strojno preveden i možda nije točan
- upotrebljavati samo kao prijelazno rješenje dok nije dostupan „pravi“ prijevod
- kombinirati s mogućnošću osiguravanja „pravog“ prijevoda na zahtjev.

⁴ Jedan ispitanik navodi potencijal računalno potpomognutog prevođenja (tzv. CAT alata) kojim se prevoditelji služe u postupku prevođenja.

Neki od ispitanika navode primjere situacija u kojima bi se strojno prevođenje moglo više upotrebljavati, kao što su internetski sadržaj, jednostavni ili kratki tekstovi, interni dokumenti ili prijevodi na neslužbene jezike.

Gotovo jedna četvrtina ispitanika (njih 73) protivi se upotrebi strojnog prevođenja. Ispitanici (njih 28) ističu **nepouzdanost i nedovoljnu kvalitetu** takvih prijevoda. Upotrebom strojnog prevođenja riskira se **diskriminacija** građana EU-a ako je za neke službene jezike dostupan „pravi” prijevod, a za druge nije. Neki ispitanici upozoravaju da bi moglo doći do širenja „sivih” prijevoda koji mogu dovesti do stvaranja „**lažnih vijesti**”. Strojno prevođenje trebalo bi upotrebljavati isključivo za pomoć prevoditeljima (14 ispitanika).

4. Pregled drugih iznesenih pitanja

Upotreba regionalnih ili manjinskih jezika u tijelima EU-a

Neki od ispitanika navode važnost regionalnih i manjinskih jezika u državama članicama EU-a koji nemaju status službenog jezika, ali su rasprostranjeni ili su ključan dio identiteta. Izneseni su prijedlozi o načinima na koje se takvim jezicima može osigurati veći stupanj priznavanja na razini EU-a:

- dodavanjem odjeljka posvećenog njima na internetskim stranicama EU-a
- objavljivanjem pitanja koja se odnose na manjine na relevantnom jeziku (ili više njih)
- stavljanjem sažetaka ključnih pitanja i javnih savjetovanja na raspolaganje na regionalnim ili manjinskim jezicima
- izmjenom Uredbe 1/1958 kako bi se zaštitili regionalni ili manjinski jezici.

Posljedice Brexita

Neki ispitanici napominju da bi, kao posljedica Brexita, u ožujku 2019. engleski jezik trebao postati manje dominantan i manje važan u unutarnjoj i vanjskoj komunikaciji javnih službi EU-a.

Prilog: Popis ispitanika

Države članice

Francuska - Secrétariat Général des Affaires Européennes

Italija - Permanent Representation of Italy to the EU

Španjolska - Secretaría de Estado para la Unión Europea

Institucije, tijela, uredi i agencije EU-a

Europska agencija za kemikalije (ECHA)

Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA)

Regionalna javna tijela

Vlaamse Overheid

Organizacije

European Language Equality Network

Kotimaisten kielten keskus (Finnish Centre of Domestic Languages)

Oifig an Choimisinéara Teanga, Ireland

Conradh na Gaeilge (Gaelic League), Ireland

Europa Esperanto Unio (2 contributions)

Esperanto France

Europe-Démocratie-Esperanto (2 contributions)

Comité Pauvreté et Politique, France

DLF Bruxelles-Europe

Internacia Scienca Instituto "Ivo Lapenna"

Matris lingua, I want my language back

Observatoire européen du plurilinguisme

Panhellenic Association of Translators

Délégation des Barreaux de France (au nom du Conseil national des Barreaux, du Barreau de Paris et de la Conférence des Bâtonniers)

Centre d'Etudes Jacques Georgin

GEM+ "Pour une gouvernance européenne multilingue" asbl

AlumISIT

Plataforma per la Llengua

Česká esperantská mládež, z.s. (Czech Esperanto Youth)

Wirtschaftskammer Österreich

Irish Translators' and Interpreters' Association

FIT Europe, Regional Centre of the International Federation of Translators

International Certificate Conference Languages (ICC)

Cornish Language Board

Stiftung Lichterfeld

Zentralverband des Deutschen Handwerks e.V.

Exilio - Hilfe für Migranten, Flüchtlinge und Folterüberlebende e.V.

Interkultura Centro Herzberg (Esperanto-Gesellschaft Südharz)

EsperantoLand e.V.

Verein Deutsche Sprache e.V.

Budapesti Orvos-Egészségügyi Eszperantó Szakcsoport

Predstavnici akademske zajednice

Eòghann Dickson, University of Glasgow
Federico Gobbo, University of Amsterdam
Angelo Ariemma, Università degli Studi "La Sapienza" di Roma
Daniel Gonçalves, University of Lisbon
Jean-Claude Barbier, Université Paris 1 Panthéon Sorbonne
Universitat Rovira i Virgili
Michele Gazzola, Ulster University
Universidade do Algarve
François Grin, Université de Genève
Christoph Knabe, Beuth-Hochschule für Technik Berlin
Robert Phillipson, Copenhagen Business School
Isabelle Pingel, Université Paris 1 Panthéon Sorbonne
Victor Ginsburgh, Université Libre de Bruxelles / Université catholique de Louvain & Juan D. Moreno-Ternero, Universidad Pablo de Olavide

Pojedinci

Zaprimljena su 234 odgovora pojedinaca.

Europski ombudsman

1 avenue du Président Robert Schuman
CS 30403
F - 67001 Strasbourg Cedex

T. + 33 (0)3 88 17 23 13
F. + 33 (0)3 88 17 90 62
www.ombudsman.europa.eu
eo@ombudsman.europa.eu

© Europska unija, 2014.
Umnažanje je dopušteno
u obrazovne i nekomercijalne svrhe
pod uvjetom da se navede izvor.